

בעזרת

שיעור ל"ד

שיעורי

הלכה ישרה

הלכות פורים

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט ע"א), חז"ל דייקו בלשונם לומר "מרבין בשמחה" ולא אמרו "צריך להיות" בשמחה, כי אז היה משתמע שעליו לחדש דבר שחסרה לו עד כה, והוא השמחה. ובאמת אנו מצווים להיות "תמיד בשמחה", ובחודש אדר מצווים אנו "להרבות בשמחה".

(הרה"ק מרוזין זי"ע)

הלכה למעשה

על הניסים:

- א. מזכירים 'על הניסים' בתפילת מעריב בליל פורים, אף המקדים להתפלל קודם צאת הכוכבים (הרצ"ג, משנ"ב סק"ד).
- ❖ אבל אין אומרים על הניסים בברכת המזון בשלוש סעודה לפני מעריב של פורים.
- ב. שכח לומר 'על הניסים' ונזכר קודם שאמר את השם של סיום הברכה (וכל החיים), יחזור לעל הניסים, אע"ג דעי"ז יאמר שנית 'האל ישועתינו' (תקפ"ב; מ"ב סקט"ז).
- ג. אולם אם כבר אמר את השם של סיום הברכה, לא יאמר 'למדני חוקיך' כדי לחזור ולומר 'על הניסים' (כדן שאר דברים שמחזירים בהם כששכחם שמו"ע), אלא יסיים את הברכה, וכשיגיע לאלוקי נצור' יאמר: 'הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי ואסתר וכו'.
- ד. טעה ואמר 'בימי מתתיהו': נזכר אחר שמו"ע שאמר בטעות 'בימי מתתיהו' במקום 'בימי מרדכי ואסתר', אין צריך לחזור (מ"ב סוסק"ה; שו"ת שמלת חיים).
- ה. מפסיק אפילו באמצע הברכה: שכח 'על הניסים' ונזכר לאחר סיום הברכה או

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הבית ברכה,

לאחר שמו"ע – שאז אין צריך לחזור, אבל הוא סבר שצריך לחזור לעל הניסים' או להתפלל שנית – ורק באמצע נזכר שאין צריך לחזור, מפסיק אפילו באמצע הברכה (שע"ת תרפ"ב).

בטעות איבער געזאגט שמו"ע:

❖ איינער וואס דארף נישט צוריק גיין צו די ברכה אדער איבער זאגען שמו"ע, אבער בטעות האט ער יא, און דאן דערמאנט ער זיך אין מיטען שמו"ע, דארף ער מפסיק אפילו אין מיטען א ברכה.

דינים לפני קריאת מגילה:

ו. טעימה קודם מגילה: קודם קריאת המגילה – בלילה וביום, אסור לטעום ולאכול כלום, ואפילו אם קשה עליו התענית, ואף הנשים אסורות בזה.
ז. מי שקשה עליו התענית ביותר או שחולה קצת, מותר בטעימה בעלמא כשיעור כביצה בלבד, וכן בפירות או בשתיית קאווע (תרצ"ב ס"ד; מ"ב י"ד; ועי' רל"ב סקל"ד, ס"ה פ"ט ס"ד).

ח. קאווע בבוקר: מותר לשתות קאווע בבוקר קודם תפלת שחרית, אפי' קודם קריאת המגילה (ועי' ס"ה פ"ט ס"ג, מ"ב שם).

ט. שינה: אסור לישון (אחר השקיעה) קודם קריאת המגילה, אפילו קצת (תרצ"ב ט"ז ג).
יא. תפילין: אין חולצים התפילין עד לאחר קריאת המגילה (מ"א תרצ"ג ס"ב; מ"ב סק"ו).
יב. זמן קריאת המגילה: בליל פורים, הזמן הוא – לאחר צאת הכוכבים דווקא, ולא קודם לכן, חוץ אם הוא אנוס. ולכתחילה צריך לקרותה עד חצות, ובדיעבד עד עלות השחר. ביום, הזמן הוא – לכתחילה מנץ החמה, ובדיעבד מעלות השחר (תרצ"ב; מ"ב י"ד בשם פ"ה; תרפ"ז ס"א; כפה"ח ז).

יג. נשים במגילה: גם הנשים חייבות במגילה, אך מקילים לקרוא להן בבית ולא בביהכ"נ (אף שבכך לא יקיימו 'ברוב עם הדרת מלך'), כיון שפעמים רבות אי אפשר לשמוע בעזרת נשים כל תיבה מן המגילה בשביל לצאת ידי חובה. אבל הקורא בשבילן, יוצא יד"ח בביהכ"נ דווקא משום 'ברוב עם' (תרפ"ט ס"א; מ"ב סק"א).
יד. כל בחור מבן י"ג ואילך יכול לקרוא עבור נשים, ואפילו אין לו חתימת זקן (שערים המצוינים בהלכה קמ"א ס"ז, ע"ש הטעם).

הברכות:

טו. הברכות: מברכים ג' ברכות, וברכת 'שהחיינו' בין בלילה ובין ביום, אלא שביום יכוון על קריאת מגילה, סעודת היום, משלוח מנות ומתנות לאביונים (תרצ"ב מ"א סק"א).

לאסוף השיעורים ללמדה, לשמור השבת כהלכתה,

❖ השומע לא יענה 'ברוך הוא וברוך שמו', ובדיעבד אם ענה, יצא (ככל שהמברך לא המשיך אז הברכה).

❖ כולם עונים 'אמן' אחר הברכות, ובדיעבד יצא אף כשלא נעה (שם, וסי' ר"ג).

❖ אם הפסיק אחר הברכה לפני הקריאה בדבר שאינו צורך הקריאה, יברך עוד פעם בעצמו (מ"ב ט').

טז. איחור בברכות: מי שאיחר (פארשפעטיגט) לשמוע את הברכות מהבעל קורא, יברך בעצמו.

❖ ואם כבר התחיל לקרות המגילה, יקרא בעצמו – אפילו מתוך החומש וכ"ש במגילה כשרה – עד המקום שהבעל קורא עומד שם (ביה"ל תר"צ ד"ה דוקא).

יז. עמידה בברכות: בשעת הברכות צריכים המברך והשומעים לעמוד, אף כשקורא ליחידים בבית (תר"צ, מ"א א'; מ"ב סק"א; שעה"צ שם).

ברכת 'הרב את ריבנו':

❖ הקורא ביחיד, אינו מברך ברכת 'הרב את ריבנו' (רמ"א), ויש מברכין.

הלכות קריאת המגילה:

יה. עמידה בקריאת המגילה: בקריאה בציבור, צריך הבעל קורא לעמוד, אבל השומעים אינם צריכים לעמוד (אלא כמו שעומדים בקריאת התורה), ובקריאת המגילה ליחידים, מותר גם לבעל קורא לישב (תר"צ ס"א).

יט. אינו בקי בנקודות: מי שאינו בקי בנקודות, בקרי ובכתיב (כגון ל עבר, הווה) ועלול לטעות ולא לצאת ידי חובתו, יסמן את כל הנקודות בחומש, והשומע יתקנו בשעת הקריאה (מעיקר הדין אפשר לציין אפילו בתוך המגילה עצמה) (תרצ"א, מ"א י'; מ"ב כ"ה; פרמ"ג א"א ט').

כ. מגילה כשירה: כדאי להאזין במגילה כשירה, כיון שצריך שלא יפסיד אפילו תיבה אחת, וּבמגילה כשירה דווקא יכול לקרות עם הבעל קורא.

כא. כשקורא עם הבעל קורא:

❖ יקרא בלחש דווקא, כדי שלא יבלבל את שכנו כשיקרא בקול רם.

❖ וכן יזהר להקשיב גם לבעל קורא, היות שאין כל אחד בקי בנקודות, בקרי וכתיב, – ועוד משום קריאה 'ברוב עם'.

❖ כשקורא עם הבעל קורא אפילו אם יהרהר בדברים אחרים – ייצא בכל אופן (פרמ"ג תרצ"א י"ח).

כב. השומע מחומש: השומע בחומש, לא יקרא יחד עם הבעל קורא.

כג. חיסר תיבה אחת: מי שלא שמע או נתנמנם וחסר אפי' תיבה אחת, יקרא בעצמו – אפילו מחומש – עד למקום שהבעל קורא עומד (ווי מען האלט).

להתברך בכל טובה, ולהמשיך שפע רב בזכותה

❖ לכתחילה ישמיע לאזניו מה שקורא, ובדיעבד יצא בכל אופן (וכ"ז אם זה רק חלק הקטן מהמגילה) (תר"צ ס"ג וס"ד; מ"ב י"ג י"ט).

כד. הרהר בדברים אחרים (פארטראכט): השומע מתוך החומש ויודע היכן הבעל קורא עומד – ווי מען האלט (כגון שמראה באצבע), הרי שאפילו הרהר בדברים אחרים, יצא.

❖ אבל השומע בע"פ – והרהר בדברים אחרים, לא יצא יד"ח (שמצ"ב קמ"ו; קר"א ס"ג).

כה. טעה או דילג: בעל קורא שטעה בקריאתו ושינה את משמעות הענין (די טייטש פון ווארט האט זיך געטוישט לויטען ליינען), כגון מן 'נופל' – 'נפל', 'ושב' – 'ישב', צריך לחזור.

❖ אם כבר סיים את כל המגילה, חוזר וקורא בלי ברכה.

❖ אבל אם חיסר תיבה אחת ממש (פארפעלט א ווארט), וכן השומע מאחרים והחסיר אפילו רק תיבה אחת וגמר כל המגילה, חוזר וקורא בברכה (תר"צ י"ד ביה"ל ד"ה אין).

כו. השתמשות במגילת חבירו: לא ישתמש במגילה של חבירו שלא ברשות (ואין אומרים בזה 'ניחא ליה וכו'), ובדיעבד יצא (שבה"ל ח"י סי' ק"ז; תרצ"א סי"א).
כז. מגילה בשבת: מגילה בשבת אינה מוקצה, ומותר בשבת ללמוד ולהכין עצמו אל הקריאה (שע"ת תרצ"א; תרפ"ח מ"ב י"ח).

כח. פורים שחל במוצש"ק, לא יביא בשבת לביהמ"ד המגילה או שאר הפצים (כגון לילדים), משום 'הכנה'.

❖ ומותר להביא רק כדי לקרות בה בשבת, או להתכונן אל הקריאה בשבת.

❖ מותר לדבר כל צרכי פורים בשבת (דאין 'הכנה' בדיבור למצוה, עי' בס' מחזה אליהו).

מתנות לאביונים:

כט. נותנים ביום דווקא, לשני אביונים שיעור של כדי סעודה לכל אחד (תרצ"ה; מ"ב כ"ב; שע"ת ריש תרצ"ד), והוא בערך 5 דאלער לשנת תשפ"ד.

ל. צריך ליתנם לאביונים:

❖ שאין להם לסעודת פורים.

❖ או לכל אדם שאין לו כדי פרנסתו לחיי יום יום (האט נישט פארן טעגליכן באדערפענישען) או אינו מכסה את החודש (איינער וואס דעקט נישט דער חודש).

❖ או לכל אדם שחסר לו פרנסה זמן מרובה (האט נאך נישט קיין ארבעט פאר פרנסה).

❖ אך לא לסתם אדם שיש לו חובות, (עי' בס' מעדני שלמה להגרשו"א) (שע"ת תרצ"ד; הגר"ש"א אשרי האישי ח"ג פמ"ו ז).

לא. נשים במתנות לאביונים: גם הנשים חייבות במצות 'מתנות לאביונים', ויכולה אשה לצאת ע"י נתינת בעלה בשבילה (דער מאן קען מוציא זיין די בני בית), (ויודיע שנותן בעבורה) (תרצ"ה; מ"ב כ"ה בשם מ"א).

❖ נשים יכולין לשלוח מתנות אף לאנשים עניים (רמ"א ס"ד).

לב. ירבה מתנות לאביונים יותר ממשלוח מנות: מוטב להרבות במתנות לאביונים יותר ממשלוח מנות וסעודת פורים, שאין שמחה גדולה ומפוארת כמו לשמח לב עניים יתומים ואלמנות, וזהו דומה להקב"ה, שנאמר 'להחיות רוח שפלים' וכו' (לשון רמב"ם בהל מגילה פ"ב ה"ז).

לג. כל הפושט יד: אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל הפושט יד נותנים לו (תרצ"ד ס"ג).

גם בכל השנה אסור להשיב את פני העני השואל ריקם, ויתן לו אפילו דבר מועט, שנאמר: 'אל ישוב דך נכלם' (רמ"א יו"ד רמ"ט ס"ד; טור ס' ר"נ).

לד. 'מעשר געלט': אי אפשר לתת מתנות לאביונים מכספי מעשרות, אבל יכול להוסיף על השיעור מכספי מעשרות (תרצ"ד; מ"א סק"א מ"ב ג).

לה. לשלוח לפני פורים: אפשר לשלוח את המעות לפני פורים כדי שיגיע לעני ביום פורים עצמו (פרמ"ג א"א תרצ"ה ג). ואם נתן בפורים, והגיע לידי העני לאחר פורים, לא יצא יד"ח (ש"ת מהר"י אסאד ס' ר"ז).

לו. 'העד טשעק': אם נתן 'העד טשעק' (צ'ק דחוי, Head Check) לעני, לא יצא, אא"כ יכול העני לקבל קעש (מוזמן, Cash) בנקל, וליהנות מזה בפורים עצמו.

משלוח מנות:

לז. משלוח מנות: שולח 'ביום' דווקא, ב' מיני מנות מאכלים או משקים לאחד (צוויי מינע פארציעס עסען אדער טרינקען פאר איינער), (רמב"ם פ"ב ט"ו, שו"ע תרצ"ה ד', ט"ז ד', ערה"ש י"ד),

❖ כן נותנת אשה לחברתה וילדים גדולים לחבריהם, וכל המרבה לשלוח, הרי זה משובח.

❖ לא ישלח איש לאשה, ולא אשה לאיש (תרצ"ה רמ"א ס"ד).

לח. צריך שיידע המקבל – דער מקבל זאל וויסען פון דעם – ביום פורים עצמו, כמו"כ צריך שגם יגיע אל רעהו – זאל אנקומען – ביום פורים עצמו, אפילו אם שלחו לפני פורים, או עכ"פ צריך שיגיע לבית המקבל וידע שגשלה עבורו.

❖ אבל אם מצאו ליד הדלת אחר פורים, לא יצא יד"ח (ערה"ש סט"ז).

תפילת מנחה וסעודת פורים:

לט. מתפללים מנחה ומתחילים הסעודה סמוך לערב, ומצוה להרבות בסעודת פורים.

מ. תפלה באמצע סעודת פורים: מותר להתפלל באמצע הסעודה, ואפילו לצאת לביהכ"נ לתפילת מנחה, ואינו צריך לברך עוד פעם כשחוזר.

מא. אם רק אכל פירות (לא מזונות) או רק שתה מים (לא יין) וכדומה, ולא השאיר מסובים כשיצא (האט נישט איבערגעלאזט אנדערע וואס עסען מיט) יברך עוד פעם כשחוזר ברכה לפניה – די פאר-ברכה (ס' קע"ח רמ"א ס"ו; מ"ב ס"ק מ"ז).

מב. מותר להתפלל בפורים כששותים יין – אם יודע שיכול להתפלל.

❖ שיכור אסור להתפלל, דהיינו כל שאינו יכול לשלוט על עצמו (איינער וואס קען זיך נישט באהערשען) או שיפסיק בשמו"ע, ואם התפלל – תפילתו תועבה (פארמעסט).

❖ היה שיכור עד שעבר זמן התפילה, ישאל שאלה בדין 'השלמה' אם הוא אונס או מזיד (שו"ע צ"ט ס"א; מ"ב ד'; מגן גיבורים).

מג. שינה (שלאפען) בסעודה:

❖ שינת עראי, כגון שנתנמנם על ידו (איינגעדרימעלט אויפען הענט) אפילו שעה, לא מיקרי 'הפסק' בסעודה.

❖ שינת קבע, דהיינו שישן במיטה, הוי 'הפסק' בסעודה, וצריך ליטול ידיו (וואשען צו ברויט) עוד פעם ולברך 'המוציא' (ס' קע"ח ס"ז; שו"ע הרב שם ס"ח מ"ב).

מד. הפסיד ברהמ"ז: אם נרדם (איינגעדרימעלט) ועבר שיעור עיכול (אדורך די שיעור וואס די עסן פארדייען זיך) או שהקיא מה שאכל (אויסגעבראכען די עסן), צריך לאכול עוד חתיכת פת, או לצאת ברהמ"ז מחבירו.

מה. 'לבסומי בפורים': האופן לקיים המצוה, היינו שישתה יין יותר מלימודו וילך לישון (זאל טרינקען מער ווי געוואוינט און גיין שלאפען), ועי"ז אינו יודע בין 'ארור המן' לברוך מרדכי' (רמ"א תרצ"ה ס"ב; פרמ"ג פ"כ).

❖ 'וטוב לב משתה תמיד' (משלי ט"ו, ט"ו), מי ששמה בחלקו – כל שנותיו דומות לו כימי משתה – ווער עס פריידט זיך מיט זיין חלק, אלע זיינע יאהרן איז געגליכען ווי טעג פון טרינקען (פי' רש"י שם).

הלכות עולם לו (גדה עג, א)

דיני דם ביצים – 'בלוט'ס טראפ' דם בביצים 'דספנא מארעא' ובלע"ז Battery-Hens

הדם עצמו – 'בלוט'ס טראפ':

א. הדם עצמו אסור מדרבנן, ואפילו בלאו ביצה מזכר ואינה מולידה (Can't hatch), אעפ"כ אסור (ואין זה גזירה לגזירה) (ערה"ש ס"ו).

ביצים כהיום:

ב. רוב ביצים הנאכלים היום – הם ביצים 'דספנא מארעא', ויש בזה כל הקולות כבסמוך. ביצה שנמצא בה דם – ממין 'דספנא מארעא' (שאינה מולידה):

ג. הביצה עצמה שנמצא בה הדם, אינה אסורה (מחבר ס"ו ז: ש"ך שם י"ד; פ"ת בשם תפל"מ).

לבדוק ביצים מדם:

ד. מעיקר הדין אפשר לצלות ולאכול ביצה בלי לבדוקה, ואין לחוש לדם מוחמת ג' טעמים: א. שרוב ביצים אין להן דם. ב. כיון שדם ביצים הוא איסור מדרבנן (לרוב פוסקים), ולכן אין לחוש לספק איסור דרבנן. ג. בדם ביצים 'דספנא מארעא' קיל האיסור יותר (ע"י מהרש"ל בערה"ש).

- אבל המנהג שמחמירים לבדוק בביצה טרופה (פתוחה) אם יש בה דם (ערה"ש שם לב).

- ויכול לבדוק אפילו אין החדר מאיר כ"כ בחוץ, או מי שהראייה שלו אינה חזקה כ"כ.

לבשל ביצה 'דספנא מארעא':

ה. מותר לבשל ביצה אחת לבדה ממין 'דספנא מערעא', כי אפילו יש בה דם, הרי הוא בטל בביצה עצמה:

- גם אין צריך בקדירה מיוחדת לביצים מהטעם הנ"ל, דא"א לאסור הקדירה מאחר שבד"כ יש ס' נגד הטיפה.

שיעור זה לכבוד פורים נתנדב על ידי

לעילוי נשמת ר' ארי'ה לייביש בן ר' מנחם ז"ל, ר' אברהם חיים בן ר' ישראל הלוי ז"ל

718-435-5577 4123 13 ave. Brooklyn N.Y.

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

הנצחות הערות והארות נא להתקשר - 347-512-9276 - haluchuyeshuru@gmail.com